

XIV 72 1979

1674

1674

PAŃSTWOWY TEATR im. OSTERWY w GORZOWIE
Dyrektor i Kierownik Artystyczny: BOHDAN MIKUĆ

HEKTOR QUINTERO
WIELKA WYGRANA

(„El premio flaco”)

Przekład: Danuta Rycerz

PRAPREMIERA POLSKA, 4 maja 1979

REALIZATORZY:

Inscenizacja i reżyseria:

ANDRZEJ JÓZEF DĄBROWSKI

Scenografia:

IWONA ZABOROWSKA

Muzyka:

STANISŁAW SYREWICZ

Układy taneczne:

ROMAN MATYSIAK

Asystent reżysera: Maciej Reszczyński

Asystent scenografa: Michał Puklicz

Inspicjent: Grażyna Jednorowicz

Sufler: Eugeniusz Paukzto

Opracowanie programu: GABA RATAJEWICZ

WYKONAWCY

(w kolejności pojawiania się na scenie)

Illuminada — Elżbieta Skoryniana

Carmelina — Izabella Bilska

Lola — Ewa Węglarz

Domingo — Wacław Welski

Evelio — Marek Pudęko

Octavio — Wiesław Wołoszyński

Mleczarz — Władysław Trojanowski

Azucena — Eleonora Wallner

Primitivo — Bogumił Zatoński

Prezenter telewizji — Maciej Reszczyński

Policjant — Eugeniusz Paukzto

Modelka — Grażyna Jednorowicz

Mariano — Wojciech Bartoszek

Juana — Izabela Wołoszyńska

Juan — Ryszard Szulc

Luis — Anna Zapaśnik

Caridad — * * *

Juanita — * * *

Program teatralny winien uzupełniać przedstawienie swą funkcją informującą. Winien być służebny względem całości przedstawienia, ale jednocześnie zaistnieć jako byt niezależny, samodzielne wydawnictwo — stąd choćby wiele zabiegów wokół jego szaty graficznej.

W zależności od tytułu sztuki, jakiej dotyczy, różny jest stopień trudności przy redagowaniu programu teatralnego — w przypadku doskonale znanego autora ma się czasem nieprzepartą ochotę, by podać po prostu bibliografię tytułu sztuki i nazwiska autora dotyczącą. Innego rodzaju — choć równie duże — trudności pokonać trzeba, by zaprezentować w tak niewielkim wydawnictwie autora prawie nieznanego. Tak rzecz się ma z Hectorem Quintero (ur. 1942) i jego „WIELKĄ WYGRANĄ”¹⁾.

Zainteresowanie literaturą Ameryki Południowej i Łacińskiej jest w Polsce i Europie znaczne; od kilkunastu lat „boom” latynski modny jest w literacko-kawiarnianych dyskusjach, fascynacja tą literaturą zakreśliła niezmiernie szerokie kręgi, całkowicie porywając młode pokolenie. Na jej określenie pojawił się termin „realizmu magicznego” (Juan Rulfo) i „rzeczywistości cudownej” (Alejo Carpentier). Wszystko po to, by podkreślić odmienną świat kreowanego, odmienną pejzaż ludzkiego, jaki odnajduje w literaturze latynoskiej czytelnik europejski.

Atmosferę fascynacji, jaka towarzyszy odborowi literatury iberoamerykańskiej tłumaczyć można i tym, że prawa kierujące jej magicznym światem zrozumiałe są dla każdego, że magiczny sposób myślenia właściwy jest każdemu człowiekowi w sferze nie racjonalizującej świadomości, lecz emocji. Myślenie magiczne jest po prostu myśleniem dziecka. Meandrycznie zespolone współistnienie rzeczywistości i nierzeczywistości pozostaje w absolutnej zgodzie z logiką dziecięco-magicznego myślenia.

Zwykło się twierdzić, że to, co nazywamy realizmem magicznym — choć w prozie kubańskiej obecne — jest dla niej mniej charakterystyczne niż na przykład na gruncie meksykańskim. — Nawet jeżeli tak twierdzą literaturoznawcy, podkreślić trzeba szczególną wagę elementu fantastyki i skłonność do parabolizacji, a także pewien surrealizm, towarzyszący całemu myśleniu artystycznemu Kubańczyków. Bogactwo wyobraźni jest cechą narodu dwu kultur — stopionych wprawdzie w jedną kulturę narodową, w której jednak po dzień dzisiejszy biją dwa źródła.

Po roku 1959 nastąpiła na Kubie prawdziwa eksplozja artystyczna. Zwycięska rewolucja pobudziła wyobraźnię pisarzy. Warunki historyczne spowodowały, że najwybitniejsi twórcy (choćby Alejo Carpentier, José Lezama Lima, Nicolás Guillén i Manuel Cofiño) literatury kubańskiej — zupełnie inaczej niż innych literatur świata — żyją współcześnie, że literatura kubańska jest literaturą nową, literaturą tworzoną na naszych oczach.

Z chwilą powstania Consejo Nacional de Cultura (Narodowej Rady Kultury) w 1961 roku, powołano do życia Dyрекcję Teatralną, która instytucjonalnie wzięła na siebie obowiązek ponownego otwarcia pozamykanych od kilkudziesięciu lat sal teatralnych oraz adaptacji dla celów widowiskowych dużych sal kinowych.

W chwili obecnej do najciekawszych teatrów kubańskich należy — kierowany przez Raquel Revuelta — Teatro Estudio. O bardzo wszechstronnym doborze repertuaru: wystawia się tam — wiernie odtwarzając klasyczny styl hiszpański — Lope de Vega, realizuje się utwory klasyków hiszpańskich XIX wieku, prezentuje twórczość Brechta. Wystawia się tu także wiele rodzimych komedii obyczajowych, głównie utwory Hectora Quintero.

„WIELKA WYGRANA” Hectora Quintero, którą oglądacie Państwo dzisiaj — jest sztuką obyczajową, mocno osadzoną w realiach kubańskich. Twórcy gorzowskiego przedstawienia, będącego zarazem polską prapremierą, postanowili nadać spektaklowi wymiar szerszy, ogólnoludzki. Skłonili się więc ku parabolicznemu odczytaniu tekstu dramatu i pokazują dziś Państwu opowieść o tym, w jaki sposób otoczenie, wydarzenia zewnętrzne i przypadki kształtują osobowość człowieka, w jaki sposób wyzwalają w nim agresję i uległość; jak naiwni stają się silnymi, a silni — wątpią.

Hector Quintero, Reżyser i Aktorzy przedstawiają — w wielokrotniejącym może zwierciadle — stare mechanizmy, kierujące od początku świata ludzkością.

¹⁾ Przekład polski: Danuta Rycerz. Druk, (W:) „Dialog” 7/77, pt. „Marna wygrana”. Zmiana tytułu — za zgodą Autorki przekładu.

ADOLF RUDNICKI: Niebieskie kartki
(w tegoż autora:) Zabawa ludowa,
Warszawa 1970.

„Literatura odświętna i literatura dnia
powszedniego. Nie da się jednak
odgraniczyć jednej od drugiej i dopiero na
samym końcu drogi niejako tytułem nagrody
czasami pojawia się arcydzieło, jako
wypadkowa, tylko wypadkowa wielu rzeczy
niezmiernie trudnych do określenia,
a między innymi stu miotła. Czas daje ci do
ręki miotłę, którą on sam niekiedy zamieni
w berło. Arcydzieło w żadnym wypadku nie
może być zadaniem, Literatura powinna
i musi służyć przede wszystkim sumieniu.
Gdy mu nie służy staje się przykra,
podejrzana. Co prawda, służąc sumieniu, nie
zapewnia sobie bynajmniej drogi do
szczytów, ale sumienie samo w sobie jest
szczytem, dla współczesnych z pewnością”.

„Utajona głęboka potrzeba, aby gdzieś
w świecie był ktoś, żył ktoś nieobojętny na
niesprawiedliwość, widział, słyszał, cierpiał
razem z tobą. To on, niepozorny, ukryty,
nadaje sens światu — martwo bez niego!
Moralna siła świata to siła tych ludzi, ona
naprawdę, gdy przyjdzie pora, przeniesie
góry”.

NIETZSCHE

„Jest to doprawdy trudne
położenie: wraz z lękiem przed
człowiekiem pozbyliśmy się
miłości do człowieka, afirmacji
człowieka, woli wyjścia ku
człowiekowi”.